

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

<i>Predplatná cena:</i>		Spisujú a vydávajú:	<i>Redakcia a vydavateľstvo:</i> V Budapešti
Na celý rok	2 zl. — kr.	MIKULÁŠ LEPSÉNYI	<i>I. ker. Döbrentey-utíca 18.</i>
Na pol roka	1 > — >	a GERHARD NÉMETH.	sem sa majú posílať predplatky, jako i do-
Na štvrt roka	— > 60 >	Hlavný spolupracovník:	pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Jednotlivé číslo 4 kr.		FRANTIŠ BLESZKÁNY.	Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

Beh sveta.

Pokým sa my tu doma v Uhorsku dohadujeme o cirkevnej politike a sme na rozličné stránky rozorvaní na toľko, že sotva dbáme o to, čo sa v iných krajinách po svete deje, za ten čas aj inde stavajú sa udalosti, ktoré sú hodné nášeho povšimnutia.

Pozrime len ku našim susedom nemcom, ktorí už pred niekoľko rokmi predtým prešli cez tie politické boje, jaké u nás včul sú na dennom poriadku. Po Nemecku včul najviac straší socializmus jako opravdivá mátocha, strachu naháňajúc nie len menším vrstvám národa dobre a zdravo zmýšľajúcim, lež i tým najvyšším kruhom; hrozí pohltnúť celú ľudskú spoločnosť, a zničť poriadok spoločenstva vyvinutý na základe ná-

Samuel Višontay krajinský vyslanec.

uky kresťanskej a strach pred sociálnou revolúciou pohol k tomu štátnych mužov, starostlivých to o blahobyť krajiny a celého národa, že práve včul zamýšľajú urobiť prísne zákony proti socialistickým buričom, a na koľko len možno zamedziť veľkú slobodomyselnosť javiacú sa buďto v reči, buďto cestou tlači. Ťažko to síce išlo, pokým takýto návrh mohli v nemeckej snemovni predniesť, ale vládna strana spojila sa s katolíckou stredňou stranou k tomu cieľu, aby trestná kniha prísnejšie zákony obdržala. Tento návrh zákona už skoro blíži sa ku svojmu koncu. Následkom čeho stalo sa, že jedon nemecký ablegát menom Rintelen zo strednej stránky zadal taký zákonný návrh, podľa kto-

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

rého bol by trestaný na 600 zlatých, alebo na dva roky do žalára ten, kto by sa opovážil upierať, alebo napadať tú pravdu, že jesto Boh, alebo kto by upieral nesmrteľnosť duše ľudskej, alebo kto by odopieral náboženský znak a ráz rodiny a stavu manželského. Tento však návrh v Nemecku zapríčinil ohromnú rozdráždenosť, zvláštne medzi učencami, tak že títo sa ohlásili proti tomu, lebo že by potom bola udusená sloboda skumania. Naopak ale zas lepšie zmysľajúci vo svojich časopisoch bránili ten návrh, žalujúc sa, že mládež je príliš pokazená, a že za tú veľikú nemravnosť mládeže je školská výchova zodpovedná. Do tej dohady pomiešali i socializmus, ohlašujúc, že tento ináč neni možno zamedziť. Takto bojujú dva sebe oprotivné smery a obecnosť s veľkou zaujímavosťou čaká konečný výsledok.

V Nemecku ale ešte je aj iná otázka na dennom poriadku; totiž včul sa chystajú otvoriť morský kanál, ktorý bude spojovať severné a východné more. Nad mestami Lubekom a Hamburgom sa potiahne ten kanál. Nemecko ho dalo kopáť už pred viacej rokmi a to s veľkými útratami, aby východné a severné more spojilo, že by jeho lode neboly prinútené dlhú cestu konať medzi dánskymi ostrovami. Na otvárajúcu slávnosť povolaná je celá Európa a náš kráľ už i slúbil nemeckému cisárovi, že i osobne príde na tú slávnosť, a že i svoje loďstvo tam pošle. Lode všetkých veľmocnosti sa tam na tú slávnosť dostavia. Vo Francúzsku to pruské pozvanie neučinilo síce dobrú krv, ale jako sa zdá, i francúzska vláda premôže všetky prekážky proti tomu pozvaniu sa stavajúce.

V Ríme, kde hlava katolíckej cirkve spravuje záležitosti dve sto millionov katolíkov, tiež rieša sa svetochýrne otázky.

Jedna z týchto otázok je pomer socializmu ku kresťanstvu, a jako by sa dalo odpomôcť biede chudobných tried ľudu a spoločenským nemocám z tejto biedy pochádzajúcim; — druhá otázka je: jako by sa môhly sjednotiť východné grecké cirkve s rímskou cirkvou. Tu sa zvláštne jedná o cirkvách tureckej državy. Rímský otec len nedávno sa vyslovil, že má nádej na to, že sa mu podarí tieto cirkve sjednotiť.

Avšak väčšiu starosť a zaujímavosť vzbudzujú pojednávania stranivá socializma. Onehdy pápež rozprával sa s jedným francúzskym socialistom, čo v celom svete zapríčinilo veľké podivenie; a ešte viacej sa svet zadivil, keď rímský pápež poslal svoje požehnanie ľudovému shromaždeniu do Štýrskeho Hradcu, ktoré kresťanskí socialisti boli svoiali. Jako viedenské noviny hádajú, že preto rakúska vláda poslala

do Rímu pražského arcibiskupa a kardinála Schönborna ku pápežovi, aby svätého otca poučil o rakúskych pomeroch. Sbor rakúskych biskupov sa žaloval v Ríme, že vážnosť biskupská u kresťanských socialistov veľmi klesne, a že nižšie kňazstvo sa priveľmi púšťa do politických pohybov. Stranivá tých istých otázok prišli do Rímu mnohí biskupi i z Francúzska i z Belgicka, kde jako známo socializmus o mnoho viacej je rozšírený, a preto i väčšie nebezpečenstvo spôsobuje nežli u nás. Jako chýr ide, francúzski a belgickí biskupi majú inú mienku o socialisme, nežli rakúski biskupi. Hovorí sa, že i štátny tajomník pápežský kardinál Rampolla je privržencom kresťanskej socialdemokracie. Nás to tiež musí zaujímať; lebo Filip Steiner, stolnobelohradský biskup, cirkevná to hlava ľudovej stránky v Uhorsku tiež išol do Rímu, svätého otca upovedomiť o politických pohyboch v Uhorsku. Dozaista do reči prišla i *naša ľudová strana*, a svätý rímský otec i v tom ohlade opatrí svojou radou vysokodôstojného pána biskupa Filipa Steinera.

Medzi Švédskom a Norvegiou povstala rozopra. Norvegi totiž požadujú aby zovnútorne záležitosti Norvegie a i zastupitelia týchže záležitosti byly oddelené od zovnútorých záležitosti Švédska. To zas Švédi nechceli dovoliť. Preto švedský kráľ i s korunným dedičom išli do Christianie hlavného to mesta Norvegie, aby túto rozopru nejakým spôsobom zahladili, lež sa im to nepodarilo, lebo norvégi nechceli ustúpiť; kráľ tiež nepopustil; včul svet je zvedavý, čo sa z tejto veci vyvinie. Tento norvétsky pohyb smeruje proti kráľovskej rodine a vôbec proti Švédsku; možno, že norvégi vyhlásia republiku; švédi zas vyhrážajú sa im vojnou.

V Belgicku tiež rozopra povstala medzi kráľom a krajinou a síce pre Kongó, štát to v strednej Afrike. Leopold II. belgický kráľ je spolu i kráľom africkej krajiny Kongó; ale tento nový štát potrebuje a pohltuje toľko peňazí a vojská, že belgický kráľ mu nevystačí. Proti nápadom arabov treba brániť osady, treba stavať cesty, železnice, vydržiavať lode, vojsko; všetko to ohromné peniaze stojí, tak že kráľ už neni v stave platiť. Belgičani však nechcú platiť na afrikánsku krajinu. Preto kráľ by ľúbil Kongó predať Belgicku, alebo inými slovými ľúbil by sjednotiť Kongó s Belgickom; o tom zas nič nechcú očuť belgičania, ktorí sa i tak obávajú že socialisti raz vyhlásia republiku. Kráľ sa vyhráza, že sa zrekne trónu. Francúzsko a Anglicko sú náchylné kúpiť krajinu Kongó, ale belgický kráľ pokladá to za otázku svojej počestnosti, aby Kongó zachoval Belgicku; nezadlho sa musí táto vec rozriešiť.

Na ostrove Kúbe (Amerika) vypukla revolúcia proti Španolsku. Toto povstanie z času na čas sa opakuje; posávať povždy sa podarilo Španolsku udusiť každé vzbúrenie. Ostrov Kúba totiž ľúbil by sa odtrhnúť od Španolska a pripojiť sa ku sjednoteným štátom severnej Ameriky. Kúba sama je prislabá, jestli že jej nejaký iný štát nepríde na pomoc, Španolsku neodolie.

Konečne i taliáni majú svoje galiby. Na brehoch červeného mora a na východnom pobreží Afriky vedú vojnu proti Abysíni, najstaršiemu to štátu kresťanskému; vybojovali síce viacej miest, ale jaké dôchodky im budú prinášať tie červené piesky, to nemôžeme nahliadnúť. Po Taliansku i tak je veľká bieda; ľud hroznou daňou je docela vycicaný a vláda predsa chce podmaňovať; ačkoľvek tie groše, ktoré na vojnu vydáva, lepšie by sa zišly doma. Ale pýcha a nadutosť talianskej vlády nedovoľuje, aby z bojišta utiahla. Taliansko chce svetu dokázať, že je veľkou mocnosťou. Krispi, ministerský to predseda v Taliansku svojho predchodcu Giolittiho, bývalého to ministerpredsedu, ktorý bol odhállil špatné kúsky Krispiho, po tieto dni postavil pred súd. Jako sa ale táto záležitosť skončí, to svet so zvedavosťou očakáva.

POLITICKE CHYRY.

Štátni tajomníci vnútorných záležitostí. Kráľ do ministerstva vnútorných záležitostí vymenoval za prvého štátneho tajomníka Imricha Latkóczyho, za druhého Ignáca Széll ministerského radcu. Ludvikovi Jekelfaluššymu ministerskému to radcovi ale daroval titul a odznak štátneho tajomníka. Fenyveššyho tedy neopovážili sa vymenovať. Báli sa, že strana ztratí ugodský okres.

Uhorská zbraňová fabrika. Známý je ten skutok, že prvá uhorská zbraňová fabrika pre vecnú dobrú vôľu spoločného vojenského ministerstva a uhorského ministerstva obrany po niekoľko mesiacoch prestala účinkovať, fabriku zastavila a odrátala. Včul jako očúvame výbor na prevedenie likvidácie vyslaný dohotovil váhu likvidácie, ktorejto výsledkom je väčšia ztrata než *pol milliona*. Táto ztrata, pravdaže ide na rovnakú účasť. Ministerstvo obrany ináč ešte vždy je podlžné 220,000 zlatých buchnutej fabrike.

Volba v Nitre. Nitránskeho ablegáta vymenovali za štátneho tajomníka. V Nitre tedy bude nová voľba. Ani jedna z oprotivných stránok není v stave oproti kandidátovi vlády postaví kandidáta, len tá najmladšia strana, *ľudová strana*, čo dosti označuje že v ľudovej strane je najviac sily, najviac súcosti k životu. Kandidát ľudovej strany je jedon vtipný, základne vzdelaný, na veľké nádeje právo majúci mladý gróf, mladší Ján Zichy. Mladý Ján Zichy už sa i dostavil do okresu, kde ho čo najradostnejšie prijali. Na stanici kanoník

Wagner ho pozdravil v mene voličov. Zo železnice na koči biskupovom sa viezol do zámku, kde je hostom biskupa Bendého. Ten milý gróf hneď pri svojom prvom výstupe každého si získal. Oduševnenie zaňho je veľké. Ľud ho všade s radosťou prijímá, s ním je i kandidát ľudovej strany Jan Zelenyák. Víťazstvo držia za isté. *Dal by Boh!*

Upovedomenie. *Ľudová strana* v Budapešti (VI. Podmanická ulica číslo 8, I. poschodie) *krajinskú sústrednú pisáreň* otvorila, a táto účinkovať už aj počala. Aby však účinkovanie tejto kancelárie bolo zdarné, obecenstvo sa vyzýva, aby túto *pisáreň* hneď upovedomilo o každom pohybe či politickom, či spoločenskom *ľudovej strany* sa týkajúcom. Redaktori ale dňových a týždňových novin, ktorí držia s ľudovou stranou na to sa prosia, aby svoje noviny pod nápisom kancelárie posílali, za čo jakožto za vzájomnú službu z času na čas zprávy im bude posílať. Konečne *predsedov všetkých katolíckych kruhov, čitateľných spolkov alebo katolíckej spoločnosti* jakéhokoľvek mena na to prosí tá kancelária, aby jej sdělili meno a bydlu i toho patričného telesa, i vlastnej ich ctenej osoby. Odkiaľkoľvek a čokoľvek by neкто písal, *nikdy* nech nezabudne na čele svojho listu *meno volebného okresu a stolicu* pomenovať.

Krajinský snem.

V Budapešti 2. marca.

Z dnešnej dohady každý sa môhol presvedčiť, že politické stránky sú rozorvané, že vláda Bánffyho je slabá a že politické pomery dlhšie časy takto nemôžu ostať. Ministerstvo není schopné tvoriacej pracity, slobodomyseľná strana nemá žiadnej politiky, oprotivné stránky sú ale není v stave zrútiť vládu. Miesto to na sneme každodenne sa vadia, a vážnejší štátni mužovia hľadajú spôsob, ako by bolo možno utvorením novej stránky z tohoto zmatku vybrdnúť. Ale žiadaný výsledok sa nejavi.

Debattu započala nová neodvislá strana. Komjáthy povstal v osobnej otázke proti Polónyimu. Pretrásal tú otázku, že ktorí sú to ti 33 ablegáti neodvislej strany, ktorí stále stoja na službu vláde. Do reči porádu mu skákali. Polónyi hneď odpovedal. L'avica ešte viacej výkrikmi ho mäta.

Gróf Abraham Gyürky požadoval, aby cirkevný pokoj v krajine bol naspák zavedený, aby hospodárstvo sa liečilo, ale tejto vláde nedôveruje.

Z neodvislej strany povstal Štefan Majthényi, vypočítujúc, jakými rozličnými daňami obťažujú ľud po dedinách, že jesto 22 rozličných daň, a včul na dodavok 23-tá daň a pritom ľud bude mať ešte viacej ostudy, totiž pre civilné matriky.

Reč Korneľa Ábrányiho celý dom pozorne poslúchal; rečnil krásne, medzi iným o tom, aby sa cirkevnopolitické zákony revidovaly, lebo že ináč katolíci nebudú uspokojení; lebo že i tak vláda tieto zákony proti vôli ľudu len násilnosťou prehnala.

Zasadnutie dokončil svojou rečou Ladislav Okolicsányi, ktorý opisoval, ako väčšina snemovne je závislá od vlády a pojednával o tom, že v cirkevnej politike revízia je možná.

V Budapešti 4. marca 1895.

Vláda Bánffyho dnes nemala príjemného dňa. Keď zo slobodomyselnej stránky nektorý značnejší muž započne rečniť, to tak vypadá, ako by slnko zo zadku svietilo na ministrov, aby tým tmavšú tvár ukazovali. Keď ale z ľavej stránky z predku ich neкто osvieti, tým väčšiu obludu ukazujú.

Dnes najsamprv rečnil: Imrich Vargič a po ňom Joziáš Molnár; onen vychvaľoval cirkevnú politiku na obranu vlády a potom trochu sa podchlepoval svojím rumunským voličom. Molnár ale kritizoval hospodársku politiku vlády, na oči jej vyhadzujúc rozličné chyby.

Gróf Albin Csáky tento zatvrdlivý slobodný murár po prvý krát rečnil od svojho pádu, z reči bývaleho kultusministra bolo poznať, že sa ani najmenej nepolepšil. Ba sa vychvaľoval, že v Uhorsku, len on má rozum, lebo že samostatne a naodvisle zná zmýšľať preto, že započal tú nešťastlivú cirkevnú politiku, ľutoval že u nás sú ľudia ešte tak hlúpi, že sa nemôžu vyšvihnúť na náhľady jeho.

Albert Kovács pojednával o tom, jakú národnú politiku by mala naša vláda nasledovať, aby Uhorsko samostatnou, neodvislou a prekvetavou krajinou sa stalo. K tomu ale väčšia vláda žiadnej vlohy nemá, ba len na to sa usiluje, aby národ rozdzvojila.

Konečne Mikuláš Šerbán rečnil zanimavo o rumunskej otázke s veľkou pozornosťou ho očúvali. Reč jeho sa už i preto ľúbila v uhorskej snemovni, lebo navrhoval, aby sa rumuni spojili s uhrami proti slovanskému prúdu; to ovšem bolo po chuti našim otcom vlasti; preto Šerbán ostal na raz miláčkom tunajšieho obecnstva.

V Budapešti 5. marca 1895.

Ignác Helfy každému vykladal to, čo už každý vedel, že on vždy každé ministerstvo podporoval a že vždy sa len pretvaroval, že je ľavičiak. Nikoho síce nepresvedčil, ale predsa reč jeho ľúbila sa najkrajnejšej pravici, a najkrajnejšej ľavici.

Árpád Szentiványi, z národnej strany vyprával, že Bánffy len tomu môže ďakovať, že ostal ministerským predsedom, že totiž utiekol pred Koššuthovým pohrabom. To je u nás dostatočnou príčinou, aby mu vláda sverená bola a aby si získal podporu krajnej ľavice.

Jozef Márkuš tvrdil proti Csákymu to, že keď sa prevedú cirkevno-politické zákony, tie neutíšia ľud, lež oprotivno ho viac rozdráždia.

Zasadnutie potom na päť minút bolo vyzdvihnuté. Nasledoval Ján Hock a rečnil až do konca. Zdlhavo a krásne, obrazmi a podobnosťami hojne ozdobujúc svoju prednášku. Vyvrátil dôvody Helfyho veľmi vtipno a potom dôvody Štefana Tiszy v otázke fúzie. Ale najväčší výsledok dosiahol, keď Bánffyho na posmech uviedol s jednou rozprávku, ktorá celú snemovňu k dlhému rehotu pohla na konto ministerského predsedu.

Konečne ešte nasledoval dlhý rad osobných otázok, Búšbak, Polónyi a Štefan Tisza hovorili, tento posledný pojednával o tom, že medzi ním a grófom Albinom Csákym ohľadom fúzie panuje úplná shoda. Nikto o tom nepochybuje, že by obidvaja ľúbili, keď by Apponyi zreknúc sa národnej politiky, spojil sa s nimi, aby potom previedol cirkevnú politiku.

Uprimmé slovo ku ctením našim slovenským spoluobčanom Evanjelikom!

Prijmite drahí evanjelicki spolurodáci uprinný pozdrav od vašich bratov katolíkov!

Doista hneď pri prvom riadku tážete sa po príčine že sa k vám blížime. No aby sme vás dlho nenechali v rozpakoch, hľa cieľ príchodu nášeho je: povzbudiť vás a vyzvať, aby s nami zároveň do radu ste sa postavili zápasit sa oproti — záhubivému slobodomyselníctvu (liberalizmu.)

Čo je liberalizmus? Za našej doby v krátkosti pomenovať ho môžeme: slobodné oplanstvo. Čo chcú jeho privrženci? To, čo dobre usporiadaná samoláska nepovoľuje; vyhľadávať svoje šťastie so škodou blížneho; a žeby ich v tom jeden — druhý prekaziť nemôhol: nevyhnutelne musia ľud zaslepiť a otupiť, ba áno do liberálneho járma aj tento vohnať, aby jeho dobromyseľnosť tým snádnejšej nadužívať mohli. Áno chcjú ľud zaslepiť a otupiť, a sa im to i podarilo; včul ale ďalej pokračujúc aj nás by rádi vohnať do toho liberálneho járma. Chcejúc nás zaslepiť a otupiť: hmotne nás znivočili; chcejúc aj na nás natlačiť liberalizmus: idú nás zbaviť ešte aj náboženstva i Boha.

Dľa latinského príslovia: mens sana in corpore sano t. j. len v zdravom tele prebýva myseľ zdravá: tým otvorenejšie smýšľa a jedná človek, čím menej biedy visí mu za krkom; lebo ver nedostatok putami otroctva viaže krídla mysle svojej obety. Nuž a ver liberalizmus, čatľoš to židovstva, slobodomurárstva a novosvetského pohanstva veľmi dobré sa postáral už o to, aby skrz tvoje ubiedenie, o dobrý ľudu! obstryhal ti krídla zdravej mysle, prinútil ťa k hlbokému duševnému spánku a prekazil ti precítutie sebäpovedomia. Alebo či milý ľudu odtajíš to; žes nad mieru ubiedený? Hej tí páni eksekutori ti o tvojom hmotnom dobrobyte najskvelejšie vydávajú svedectvo!

Už ale odkiaľ je to, že od rána do večera deň po deň krvopotne mozoluješ, a na tvoje staré dni sotví krajciara odložíš? ba horkýže, odložíš! keby si len mal veľaráz čo dať do ust! Já ver priateľu! k tomu ti tá otcovská starostlivosť liberalizmu dopomáhá: onaž ti spôsob dáva, aby si svoj stateček a svoje obylie za dobrý groš predal: onaž ti spôsob dáva, aby si utisnutý bez veľkých ťažkostí snádne a lacnú pôžičku dostal: onaž sa stará o to aby krvožižnivé pijavice nevyficiavali z teba ešte aj tú poslednú kvapku krve: onaž veľmi chodí o to, aby nesvedomíťi remeseľníci,

priemyselníci a krčmári aj dvojnásobne nedali si zaplatiť — použivúc nevedomosť tvoju — svoj chatrný tovar; onaž veľmi pečuje o to, aby daňové farchy rovnou mierou valily sa na plecá jedného každého, ako to vidno n. pr. i z toho, že ty ľudu slovenský bohatneš, tisíce si odkladáš zo svojého zisku do pokladnice: kdežto chudáci židkovia ku ničomu nemôžu prísť, lebo ten nesvedomitý liberálismus ešte aj ten posledný halier z nich sdiere! — onaž stará sa i o nádenníka, aby dostal mzdu práce svojej primeranú, a keď nemocou navštíví ho Boh aby opustený nemusel zahnúť, alebo keď sa stal práce neschopným, aby na staré dni nemusel chodiť po žebráni. O či nie je večitá škoda, že si sa milý priateľu každý nesrodil za ministra, alebo nejakého iného štátneho excellenciáša! Hľa nielen na počiatku pracovania, ale aj na sklonku života tisíce by sa ti len tak boly do vrecka hrnuly, ako našim pánom vyslúžilým a ešte v kvete života súcím ministrom a týmto podobným.

Hľa takáto je otcovská starostlivosť toho chýrného liberálisma o dobrobyt ľudu.

Či ale vás sa to netýká drahí bratia evanjelíci?

Veď aj vy ste ten istý ľud, čo my; všetci sme jednorovní, tie isté farchy snášajúci občania milej našej vlasti uhorskej; zásada rovnoprávnosti v zákone ani vám nemôže dať, nežli vám väčšie výhody. Keď teda snami spolu cítite a zároveň snášať musíte láskavú opateru tej liberálnej macochy: či by bola vec možná, aby ste — hľadiac na rozdiel náboženský — už aj len z hmotného ohľadu nespokojili sa s nami na zastavenie, ba áno na znivorenie toho židovsko — zednárskeho liberálneho prúdu, ktorý aby len svojého cieľu došiel, nehrozí sa ani duševnej ani hmotnej našej záhuby.

Nuž a v ohľade náboženskom? Veru všetko čo na cirkevno-politickom poli sa deje, nie na dobrô, lež na našu zkázu smeruje. A či vy drahí bratia evanjelíci môhli by ste tu ináč smýšľať nežli my katolíci? Veď či stav manželský — keď aj nie je tiež vec samým Bohom zavedená a posvätená? či vy skrze náboženské utvorenie stavu manželského neočakávate tiež zvláštne milosti od Boha? či u vás je nie kresťanské manželstvo tiež úhlavným základom rodinnej lásky, svornosti a blaženej budúcnosti? Či je vám to hádam všetkojedno či pred svojím duchovným otcom, alebo pred chodzjakým lahtikárskym neznajbohom sa sobášit budete? Či hádam vy tak za nespoľahlivých svojich kňazov držíte, že matriky nie v

jejich, lež v rukách svetských úradníkov radšej vidíte? alebo vám tak stačí, že tých pár stotisíc zlatých, čo nové celkom zbytočné občianske matriky budú požadovať, bez všetkej ťažkosti obetujete na oltár liberálnej slávy? alebo či pre vás to nebude žiadna ťažkosť, keď už nielen ku svätému krstu do jednej, lež k zápisu aj do druhej dediny putovať musíte? A to je pre vás vec tiež lahostajná: že slávny liberálismus talmud židovský, onž je plný nenávisťi oproti všetkému, čo kresťanského jest, rovným činí zákonu Kristovému, nehož oproti len círá láska žiari? a u vás krst čo sviatosť nevtláčá nesmazateľný znak do duše, jehož žiaden šachterský nôž viacej zošachterovať nemôže? a hľa ten pobláznily liberálismus, ktorý vraj nič nechce mať s náboženstvom, aj nad vašim krstom ortel vynáša a za handru do baťožka židovského handrára súcú ho vyhlasuje. Nuž a slobodné vyznávanie jakéhokoľvek náboženstva, a tým viac zavedenie beznáboženstva nedotklo by sa srdca vašieho? či u vás tiež náboženstvo nie za také platí, ako ktoré jedine je v stave na úzde držať náruživosti a zlosť ľudskú?

Hľa drahí bratia evanjelíci, že ani vy nemáte príčiny oduševňovať sa za cirkevnú politiku našej liberálnej vlády. Aby ste teda spolu i s nami časom i vy nepadli za obeť židovskozednárskeho liberálizmu: bez všetkého váhania spojte sa pod spoločným práporom novej ľudovej stránky, lebo len táto stránka chce a bude v stave na základe ľudomilých zásad svojého programu zabezpečiť pre nás všetkých jak hmotný, tak i duševný náš dobrobyt, a naspiat uviesť tak veľmi rozervaný pokoj a svornosť medzi rôznonábožných občanov milej našej vlasti uhorskej.

Bez všetkého teda predsudku ochotne sa spojte pri budúcich voľbách s nami.

Boh nám buď na pomoci! Na zdar!

Senohradžan.

BESEDNICA

Jano pop.

No háť izi . . . predsa, predsa,
Podarila hej tá vec sa!
Múdro kročil, utipno štipnul,
Keď v to osie hniezdo rypnul.
Už je veľdúch, svetu známy,

Potlesk, huk ho štekli, mámi,
Trúby vreštia harmónie:
Slyšte, Jano Lipták žije!
Vite venec z bobkov sláve zásluh jeho,
Jana to rytiera z pod Okoličného.

Az ebadta! veď už aj čas,
Že zemana ľudstvo zná raz.
Dost sa klonil, vtieral hodne,
Nezbadal nik, zostal vo tme.
Bifľoval sa skvostné reči,
Chliac vykašľal, kde sa svedčí.
No na dome na stoličnom,
Nechceli čuť o rozličnom.
Hnev páral mu dušu, vlasy dupkom stály,
Potil sa hej týždne, ach nežuval chvály.

Prišiel Krestan dobročinný,
Kubom, Ďurom čítal viny.
Popa nehmul, pop však vyšiel
Štekať, brechať jedom vyžiel.
Nakrstil ho kminom, ľhárom,
Čo len žvatle lárom-fárom.
Našpintal mu do ľaholka,
Čo chrapuňským dýmom voľká.
Jeho ryk, sek, pich fuj! niet pre vznešeného
Jánoša víťaza z pod Okoličného.

Lapaj stretne lapajika,
Vykrákorí, čo ho myká.
Päsťou tľičie, kyjom tvrdí,
Nízka sedlač jemu smrdí.
Bohuje sa, kričí krikom
Ruským, poľským hazafikom:
Tlak slovenský jestli klope,
Zahrmoť, von vykope!
Pred vlastenským dielom s úctou zdvihne čiapku,
No pánslavským pierkam nedá ani babku.

Spis, protispis! trúbi pápež.
Mlčkom starček! čo ty chápeš?
Bolešovských nad junákov
Niet vernejších Uhár vtákov!
A nech si kto čo chce stvára,
Egyptského okrem snára
Spis slovenský, choc krestanský
Bolešovský Jano panský,
Tuhutum de Liptov, Huba de eadem
Čo svet svetom bude, nepodporí žiaden.

Ľjen Krestan! žiči Zichy.
Aj Eszterház nech si kriči!
Pán Rakovský tiež tak píska?
Zmeškall? Molnár? pánslaviská!
Schopper, Bende tiež sú za to?
Bár sa blyští, nenie zlato!
Nech si frfle kto chce čo chce,
On pop strihá, dojí ovce,
No Krestana výtisk nedovolí žiaden
Valivrch de Liptov, Huba de eadem.

Nedovolí, vyobcuje,
Bársi kto chce naňho pluje.
Hnev ho metá, hryzie gamby,
Za tú čvargu ver sa hanbí.
Smýšľal nechať brud Horniakov,
Poctif, blažiť chcel Dolniakov,
Lež kto môže klásť za vinu,
Že škutľuje maďarčinu?
A pritom tú knédľu zhltnúť nedajbože.
A s tou knédľou Huba iba bublať môže.

No choc smutno, musel ostať.
Vedie úrad, chleba postaf.
V zapierenej cvále kučme,
Tíši volov ryky hlučné.
Ošarpanú vláči budu, *)
Pokrm hádže sberbám ľudu.
Čo im hádže, čo pre Krista?
Krestanov nie dozaista!
Krestanov na stádo nenatisne žiaden,
On dozorcóm stajni, Huba de eadem!

Nezávidte sny Judáša!
Dobry predaj vždy donáša.
Komu dvadsať, komu tridsať,
Komu inšie zvyčaj chystaf.
Čo húkate nočné sovy?
Možno Jovi? tiež i bovi!
Kvadrát perú, pásy šijú,
Tlsté brušká v červeň vijú.
Čo si on raz vytkol, nepodvráti žiaden!
On šlachič ale Liptov, Huba de eadem.

De eadem! hej nie každý.
On bez váliiek, Turka vraždy.
Pyšno skvie sa jeho címer:
Krpce, veslo, cepy, výmer.

*) Z módy vyšlý z krišpiny prerobený kabát, ktorý v 64—66-tom roku nosili.

*Erb mu krášli veda hlavy:
Aký zemiak, telce, kravy.
Všetko umie, nič mu ťažko,
No nenesie na vonkajško.*

*Jeho skutkov krásy-krásy hviezdotočné,
On obor de Liptov, chlap de Okoličné.*

*Choc tam nemá na skok vrabčí,
No z inakiaľ hojne kapčí.
Má Brložní, Turoňovce,
V Hlaveniciach tučné ovce.
V Nedbaloch mu ovsy kosia,
Z Trhanoviec tvaroh nosia.
Má vinohrad v Zakapalej . . .
A tak ďalej, a tak ďalej.*

*V jeho širich pánstvach krdle hydu rastnú,
Len prašivý Kresťan nemá pôdu šťastnú.*

*Hľa hrdina, muž výtečný,
Čo si pomník znótil večný.
Hrnce, plechy vyzváňajte,
Chrti, vlci uvýjajte,
Švrčky, kočky vyhrávajújte,
Kosy, osly potlesk dajte,
Vrany, kavky ples kvákajte,
Tchory vôňou vykádzajte*

*Kopy zásluh dričnych popa vznešeného.
Jánoša Liptáka z pod Okoličného.*

Dlhomír Polský.

S l y š m e.

Pán gróf sedel v jedálni so svojim hosťom. Už asi jednu hodinu sedeli pri stole, bez toho že by len i jedno slovičko boli prehovorili. Pán gróf preto mlčal, pretože sa veľmi hneval. (Veľkí páni totiž, keď sa hnevajú, mlčia). Host sa síce nehneval, ale i on mlčal, lebo nesrovnáva sa s hodnosťou angličana, aby hovoril. Cigaň Mišo, poštár to v kaštieli tvrdí, že ten anglický pán preto nehovorí, lebo že sa haňbí, že blble; a ten istý poštár pravil, že onen angličan je taký boháč, že s piatkami zapaluje na fajku a že na päťdesiatke si krája slaninu. To sa nedá vedieť, či je to všetko pravda, čo hovoril Mišo, ale toľko je isto, že ten lord bol opravdivý prednejší angličan, ktorý každodenne len päť slov povedal, s peniazmi ale tak zachádzal, jako by bankrotový pras bol jeho.

I včul mlčal a s vážnou tvárou obhliadol svoje šnurovačné črievce. Pán gróf však až i pri veľmi mal dostatočnú príčinu na to, aby sa jedoval. I jako že by nie! Od prastarých časov zastupoval okres na sneme; a včul čo urobil ten nevďačný ministerský predseda? Odmrštli ho, vyslovil sa, že on viacej neni úradným kandidátom slobodomyselnej strany a jedného neznámeho veľikáša vymenoval za ablegáta v okrese. A všetko to, len preto, pretože pán gróf pri jednom hla-

sovaní povedal „áno“ miesto „nie.“ On totiž na chode snemovne rozprával sa o koňských závodoch, keď ho náhle zvuk zvončeka volá hlasovať. Náš gróf vbehol, odhovoril heslo slobodomyselnej strany „áno“ a potom zas vyšol vonku, ani nešípiac, že ministerský predseda tento dobromyseľný omyl bude vykládať za vzbúrenie sa proti slobodomyselnosti.

Na raz len prehovorí ten nemý angličan:

— No veru mnoho stojí ten uhorský snem! Videl by ste vy jednu anglickú voľbu! Tu ale vymenujú a odsotia zastupiteľa, keď to príde na um ministerskému predsedovi. Neni hodno, ani jedon halier obrátiť na takúto voľbu.

Pána grófa skoro že mrtvica (šlak) neporazila od jedu. Neurázalo ho to, že hosť o uhorskom politickom živote tak malicherne sa vyjadril, lež to, že ho odhodili. Naraz sa len rovno postavil a určitým hlasom takto riekol ku svojmu hosťovi.

— Chcete-li sa stavať na päť sto flášiek šampánskeho vína, že srútim tú neznámu potvoru, a že sa dám vyvoliť s programom krajnej ľavice?

— Jes (dobře); keď i na dve tisíc.

— Držím.

Angličan započal obzerať svoje črievce a viacej neprehovoril do večera.

Pán gróf ale dal zapriaľnúť a bez odkladu dal hnať do dediny, z rovna pred bránu Jaroslava Tvrďého. Kto bol to ten Jaroslav Tvrďý?

Remeslom je bolo by pravotárstvo bývalo, ale pravotári sa ľudia neveľmi ho hladali. Bol vážnym strašným po celom okolí. Keď v „kasíne“ započal si dudať, i ten ďaleko na lúke pasúci sa bujak hlavou kýval, takýto hlas ani od neho nevystačil. Keď nemôhol prevládať rečou, vyňal pästi tvrdé jako železo, a vtedy bol by v stave býval celé vojsko zahnať. Na toľko ľúbil neodvislosť, že ani fajku tabáku nebol by ostal dlžen, pretože že dlžoba „poškviňuje tú svätú slobodu.“ Ináč romantične žil v svojom praotcovskom dome; neoženil sa, lebo že žena je „hrôbom svätej slobody.“

Jaroslav sa príliš divil tejto nenadálej návšteve. Ale pán gróf nedal sa mu dlhé časy diviť. S usmievavou tvárou sa blížil k nemu, potriasol mu pravicu, a dopytoval sa na jeho zdravie. Pána Jaroslava toto prívětivé sa držanie na toľko zmätlo, že iného ani nevedel povedať, než to že: „Nech sa vám ľubi zaujať miesto!“ Pán gróf sa poobzeral, kde je stolička, ale veru v tej začudenej izbe okrem jedného polámaného písacieho stola, desiatich fajek, okrem tucet flášiek na víno a jednej flinty nebolo iného náradia. Pán gróf preto s milým úsmechom odpovedal:

— Ďakujem milý pán Tvrďý! Dosť sa ja i tak nasedím; môžeme sa my rozprávať i prechádzajúc sa.

A na to zapnúť rameno svoje pod rameno pána Jaroslava, hore-dolu započal sa prechádzať po malej izbe a mnoho štebotal, až konečne svoju reč v tieto slová sobral:

— Jako vidíte tedy milý pán Tvrďý, ja som sa obrátil, a prisahal som na zástavu oných politických zásad, ktoré ste vy posávať zachovával a ich nepodvratne a neohrozene bránil a za ne bojoval.

(Pokračovanie nasleduje.)

CHÝRNIK

— **Kráľ ku Chorvátom.** Kráľ chorvátskému bánovi grófovi Khuen-Hédervárymu poslal rukopis, v ktorom ho poveruje, aby národom Chorvátska-Slavonska vyjadril vďaku, že nosia smútok nad smrťou kr. kniežata Albrechta. Osnova listu z väčšej čiastky srovnáva sa s listom, ktorý kráľ zaslal na rakúskeho a uhorského ministerského predsedu a bosniackého ministra.

— **Kráľovná na ostrove Korfu.** Podľa jedného viedenského telegramu kráľovná už po tieto dni pôjde na ostrov Korfu a zostane tam až do konca apríla. Behom toho času Františ Salvátor kr. kniežata a jeho manželka, Valéria kr. knážna prídu tam na návštevu kráľovnej a za dlhší čas sa tam zdržovať budú. Keď sa kráľovná z Korfu naspák domov vráti, s kráľom bude bývať v lainzskom kaštieli.

— **Eugena kr. kniežata.** Vilém cisár vymenoval za veliteľa 3-tého železnického pluku, ktorý nosí meno grófa Wrangla.

— **Korunovanie cára a cárevnej.** V Moskve už sa veľké prípravy konajú na korunáciu. Korunácia bude spojená s veľkými slávnosťami. Každý panovnícky dom v Európe dá sa zastupovať. Cár z príležitosti svojho pokoronovania prípis vydá k svojím národom.

— **Zasnúbenia taliánskeho korunného princa.** Viktor Emánuel taliánsky korunný dedič, o ktorom chýr ustavične ide, že sa žení, má zas novú nevestu. Vo Viedni vyprávajú, že ten korunný dedič zasnúbi si dcéru kniežata Filipa Koburga, knážnu Dóru. Tá domnelá nevesta ešte len v budúcom mesiaci bude mať štrnásť rokov, a veľmi sa podobá ku svojej tetke, Stefánii vdove to po nebohom korunom dedičovi Rudolfovi.

— **Mrtvolu bašu Ismaila** bývalého to egyptského vicekráľa — jako sa z Konštantínopola telegrafuje, s povolením Sultana na osobitnej lodi povezu do Kaira. Tú loď bude sprovádzať jedna turecká parná loď.

— **Švajciarsky chlapec japonskému vodecovi.** Jamagata, víťazný to maršal japonsky nedávno zvláštny list dostal, ktorý takto znie: „Vysoko ctenému maršalovi Jamagatovi. Maršal! Já som obyčajný školský chlapec, a ešte len osem rokov mám, bývam v Berne. Na mojej mape Švajc je menší nežli Japonsko. Veľmi ma teší, že ste vy práve tak povstali proti chinčanom, jako moji predkovia proti svojim nepriateľom a že ste vy, víťazný maršale, zvíťazil. Je úfnosť, že podmaníte chinšku državu, a ten veľký múr, ktorý ho obklučuje, zručate. Já myslím, že ten múr je príčinou, že v mojej sbierke na kolký (marky) ani jedného chinškeho kolkú neni. Já si myslím, že ste vy prívetivý. Nebol by ste tak dobrý a neposlal by ste mi z tých mnohých chinških kolkov niekoľko, ktorých včul zaiste medzi vojenskou korisťou vo veľkom množstve nachádzate?“ Maršal — tak sa praví — v skutku dal poslať tomu pisateľovi listu niekoľko kolkov.

— **Influenza vo Viedni.** Z Viedne sa telegrafuje: Influenza od nektorého času započína sa veľmi rozširovať. Do nemocnic mnohí sa po tieto dni hlásili, ktorí na influenzu onemocneli a bolo mimoriadných poriadkov zapotreby, aby všetkých mohli prijať. Nemoc je vážnejšej povahy, pretože tá nemoc obyčajne má ťažké následky. I Maria Raineria kr. knážna onemocnela na influenzu. A preto cestu, ktorú zamýšľala učiť do Kaunes, za istý čas musí prenechať.

— **Samovražda jedného kniežata.** Z Tiflisu jedon telegram oznamuje, že kniežata Achilles Murat, muž to mingrelskej knážnej Salomy Dadian spáchal samovraždu. V posledných časoch býval zamyslený a preto domnievajú sa, že sa v pomätenosti zmánil. To nešťastlivé kniežata malo 48 rokov a nechalo po sebe tri deti.

— **Kniežata a primáš (muzikant).** Z Parízu sa píše: Jablonovský, poľské to kniežata už od dávna sa pre čosi hneval na primáša muzikanta Jána Jónáša. Onehdy v jednom prednejšom hostinci dal ho zavolať ku svojmu stolu a dal mu za ucho. Jónáš ale to za ucho hneď dal naspák. Táto vec pokračovala sa ďalej s veľkým škandalom a dokoná sa u policie.

— **Dvanásť bláznov na železnici.** Z Prešporuku sa píše, — že odtiaľ sa pohol jedon smutný vlak. Dr. Taubinger so štyrma opatrovníkmi dvanásť bláznov doviedol do Budapešte. Ponevác špital v Prešporuku je preplnený. Umiestniť týchto ľudí do vozňov to nebolo tak veľmi ľahko.

— **Chytli buriča robotníkov.** 6-ho marca v Anine v Kraššó-Serinskej stolici zdrapili Karoľa Tesára, železného to lievača, ktorého socialisti vyslali, aby pobúrnil baníkov. Ten burič vyhlásil, že sa bude robotnícké shromáždenie vydržiavať. Našli uňho plnú truhlicu poburivých písem. Odvedli ho do Oravice.

— **Fiume a Triest v sňahu.** Z Fiume sa píše, že ustavičné chumelice tam už opravdu rozhorčily ľudí. Následkom chumelíc pošta už od jedného mesiaca neporiadne chodí. Železnica tiež nie je vždy slobodná; kupcom to veľké škody spôsobuje, že vlaky sa často opozdujú. Podľa telegramu z Triestu železnica medzi Viedňou a Triestom pre veľké záveje v Karstských horách nemôže sa pohnúť. 5-ho marca na prôbu poslali jedon rýchlovlak do Viedne, lež musel sa naspák vrátiť. Tu panuje mimoriadne veľká zima. V meste Triestu a na jeho okolí ešte nebolo nikdy toľko sňahu jako je včul.

— **Kajúci nazarén.** Ženu Michalovi Pap obyvatelovi to v Čiernych-Darmotach pred štrnásti rokmi — zvedli, ktorá aj ujšla od neho. Pap sa uspokojil so svojím osudom, a neskúmal, že nevernú ženu kto mu odvieďol. Onehdy jedon už starší sedliak prišol k nemu a povyprával mu, že je on Gabriel Šoky a že pred štrnásti rokmi mu odvieďol ženu. Včul ale že sa obrátil na nazarenskú vieru, a jako dobrý nazarén, ktorému viera nakladá, aby ukradenú vec majiteľovi naspák navrátil, preto naspák mu doviedol ženu jakožto zákonitému majiteľovi, jakožto dodavok postavil i päť detí pred pána Papa s tým výrokom, že ani tieto mu nepatria. Michal Pap, keď trochu prišol k sebe od podivu, aby ani on neostal dlžným kajúcemu nazarénovi, chytil palicu a náležite mu s ňou naložil. Šokiho, pretože to už mnoho bolo, v plachte odnesli preč. — Včul sa súd bude zaoberať s týmto zvláštnym pádom.

— **Samovraždelný služný.** Árpád Šipoš, služný to v Margitte sa zastrelil. Svojho sluhu poslal preč, a keď bol sám doma svojou jágerskou flintou sa zastrelil, a hneď umrel. Podrobnosti príčiny tej samovraždy sú tmavé. Hovorí sa, že sa zalúbil do nejakej ženskej, ktorú ale nemôhol vziať za ženu. Samovrah nechal listy svojej matke, otcovi, svojím bratom, švagrom a hlavnému služnému Morvaymu. V svojich listoch príčinu samovraždy nazýva tajemstvom a prosí svojich, aby ani neskúmali to nešťastie, ktoré v smrť ho uvalilo.

 DOPIS.

V Žiline na začiatku marca 1895.

Vysokoctenej redakcii „Kreštana“ v Budapešti!

Chvála Bohu, že naši nepriatelia konečne už za násilnosti užívajú. Takto už po dobrej ceste kráčať. Škoda, že násilnosti už prv neupotrebili, aspoň naša svätá záležitosť o jeden krok bola by na pred pokročila. Lež lepšie je neskoro, než nikdy. Oné súdy, ktoré nad ct. našimi priateľmi Mikulášom Lepsényim a ěmilom Szemneczom, nad redaktormi to dvoch kat. novín vyriekli, páni moji tie nie vám, lež nám v našich právach až do krve urazeným katolíkom znejú. A ačkoľvek ste Vy pri pojednávaní zretedne vyslovili, že korunu uraziť ste nemali úmyslu, sudcovia predsa Vás odsúdili, pretože záujem liberálnej vlády, ktorá včul ešte v rukách má moc, takto požadoval. Vy, moji páni tedy nevinne budete trpeť. Za takú svätú vec trpeť, za jakú ste Vy do žalára odsúdení, je vždy sladké a uspokojivé povedomie. Tí naši ešte vždy spiaci katolícki bratia posávať nechceli uveriť, že tie skrze židovský liberalismus donesené nové zákony, sú namierené proti našej kat. viere. Nuž včul už uveria. Žiaduce je, aby liberáli i na ďalej napredovali cestou násilnosti, lebo len takto sa prebudíme zo sna. Vás ale jakožto prvé obety prenasledovaných katolíkov z hĺbky nášeho pozdravujeme.

V mene kňazstva žilinského dekanátu

Františ Podivinský,

opát-farár, okresný dekan.

Z ČACI 1895.

24-ho min. mesiaca náš „katolícky kruh“ vydržoval utvorené shromáždenie v dome pána Jána Kompánek, ktorému aj na tomto mieste verejne poďakovanie činíme, že s opravdivou katolíckou oduševnosťou a ochotnosťou nás do svojeho bydliska pripustil. Mali sme sa sešf v škole, ktorú vystavili katolíci čačanskí kedysi, ktorú opatrujú, opravujú aj teraz katolíci čačanskí a ktorá je aj ich majetkom, ale skrz osobné zajemy jedných a skrz nedbanlivosť druhých stala sa tá brozná anomalia, že katolícky organista a spolu aj katolícky učiteľ tejto školy ostal štátnym učiteľom a táto škola katolícka prestala byť takouto lež štát hu užíva a zariadil si v nej štátnu školu. Z rozkazu pána služného Rudnay-ho mali sme zakázané sa sešf v tejto škole.

Predsa sme tvorili teda kruh a za predsedu dočasného sme vyvolili veľk. pána Ignáca Tvrďého prepošta, nášho starostlivého pastiera. Za pokladníka (peňažník) Kompánek Gašpara a za notára Štefana Benyácsa kaplána. Kruh máme, teraz sa len hore drahí katolíci, ukážme svetu že my nespíme, a nelakajme sa židov ktorým sa to nelúbi, keď my zástavu katolícku hore držia a pod ňu sa shromažďujeme. — My nikoho neapadame, ale *matku* našu katolícku napadnutú od nepriateľov zastávať si za povinnosť držíme. Budme spolu v jednom ovčinci, od bludárov zviesť sa nedajme — a brány pekelné nás nepremožú. Ostatných úradníkov kruhu a o veci obšírnejšie neskôr.

Jeden mešťan.

Liberálni drotári.

Hornó-Trenčiansko. (Od Vahanov.)

Vysoko ctený Pán Redaktor!

Každý kraj, každá stolica drahej vlasti našej má čos zvláštneho. Aj naša skalnatá, chudobná ale čarokrásna stolica trenčianska má tiež čosi zvláštneho, čo nemá žiadon iný kraj, žiadna stolica. Pýtaš sa ma drahý priateľu, že čo je to? Nuž poviem ti: má svojich bohobojných a statočných drotárov, ktorí ponevác doma nemajú čo jesť, húfom idú do cudzozemska, hrnce, randlíky drotovať; a keď si tam s veľkým sebazaprením niečo nadobudnú, vrátia sa domov, aby v prvom rade krajinskú daň zaplatili a v tej roztrhanej a začadenej chalupe, do ktorej v lete slnko zo všetkých strán svietí, v zime ale studený kysucký vietor duje, — si odpočinuli.

Kdekoľvek sa títo ubohí drotári na vandrovke ukážu, dobrosrdečné uhorské — a iné gazdinky, z útrpnosti viac než z potreby, povytahujú rozbité hrnce a randlíky, aby týmto statočným našim spolurodákom — na ktorých my hornó-trenčania pyšní sme — niečo zarobiť daly.

A keď sa ích na vandrovke opýtaš: Janko odkiaľ si? hneď máš odpoveď, že vraj: od Žiliny. A komu je Žilina známa, zajiste mu odvetí: Ale čo rozprávaš Janko, veď sú v Žiline drotári neni! A v skutku, dokiaľ to cibilné manželstvo naší páni na nás nenatískli, v Žiline drotári neboli; ale od toho času zjavujú sa nám jakási čudní, — ako sa hovorí — liberálni drotári. Snáď ty, drahý drotáru, ktorý nášho »Kreštana« volakde v Nemecku, vo Francúzku, v Amerike alebo sám Pán Boh vie kde číšaš, v duchu sa ma pýtaš: Ale pre Boha, čo sú to za drotári? Poviem ti.

My tu v Uhorsku dovčulku nemali sme len slobodných murárov, na budúce už budeme mať aj liberálnych drotárov. Že čo sú to tí slobodní murári: to ti obšírnejšie inakedy vysvetlím. Dost máš keď ti poviem o nich tolko, že sú oni neznaobohovia. Od týchto pochádza medzi iným aj to cibilné párenie.

Liberálni drotári, ako aj iní drotári, drotujú roztrepané hrnce a randlíky. Rozdiel je len ten, že naši chudobní drotári drotujú prázdne hrnce a randlíky, tí liberálni drotári ale drotujú mäsom a masťou naplnené hrnce. Musíš drahý rodáku rozumieť, že pokiaľ nebola reč o cibilnom párení, tie masťné hrnce, pri ktorých sa naši mameľuci (ablegáti) tolko rokov pásli, za tak silné považované boly, že každý človek domnieval sa, že hrnce našich mameľukov sú najsilnejšie na celom svete. Ale darmo je, nič neni stáleho na svete; veď aj naše porekadlo hovorí; že vraj hrniec dotiaľ chodí na vodu, dokiaľ sa nerozbije.

Aj do toho chýrečného trenčianskeho mameľuckého hrnce, chýreční naši nemí mameľuci (ablegáti) dotiaľ kúkali, z neho dobré, masťné kúsky vyťahovali a prsty si oblizovali — sebe tu i tu spievajúc: *éljen a hazafišág* —, až kým 14. mája minulého roku gróf Ferdinand Zichy do Žiliny neprišiel, a masťný hrniec ten tak kopnul, že sa hneď na drobné kúsky, rozprášil. Od toho času naplašení mameľuci ustavične rukami zalamujú a radia sa, že jako by ten masťný hrniec svoj ešte raz podrotovať mohli.

A preto v Trenčine ešte koncom minulého roku sišli sa všetcia liberálni drotári a radili sa o tom svojom neočakávane roztrepanom hrnci. Vypracovali stanovy liberálne, na ktoré bolešovský farár dal svoje liberálne požehnanie; dľa týchto stanov každý liberálny drotár, ten masťný hrniec odrotovať musí. Nedávno pro-

bovalo sa drotovať i v Povážskej-Bystrici; ale veru pri tej drotóvke, krome niekoľko židov, fakte nikto nechcel držať. Predešlú nedelu, 17 feb. — ako počujeme — drotovalo sa i v Žiline: tiež biedno. Ku drotovaniu dostavili sa najviac len nepokrstení drotári, ktorí svojimi peniazkami ináč každú dieru dobre vedia zalepiť. Mameľuk žilinsko-rajecký tak dychtivo hnal so železnice do mesta, že sánkami svojimi jednu chudobnú ženičku priskočil, ktorú potom do špitála doniesli.

To bol zlý znak. Žilinskí mešťania hneď hovorili: Valér — malér. A v skutku, žilinská drotóvka veru zle vypadla. Mastný hrniec so všetkých strán i teraz tečie, ako pred tým; lebo krome krivonosích vlastencov a niekoľko uradníkov z musenosti nikto nechcel drotovať. Zblednutý ablegát rukama zalamoval, srdcia a ladvy preražajúcimi slovami pre Boha a pre všetkých svätých prosil, aby mu vraj pomáhali ten mastný hrniec ešte raz sdrotovať, lebo že čo s veľikým namáhaním sdrotuje a stiahne, to jakési, „čierné sukne“ nemilobohu pokazia. Áno kazia to nielen tie »čierné sukne«, ale aj biele halenky. Pri tom tí liberálni drotári aj mnoho politizovali.

Otázka je, či dostali ku tomu aj dovolenie od politickej vrchnosti. Zaiste ano, veď by si to ináč neboli dovolili. A to je všetko jedno, či sa politizuje pri bielom, alebo pri zelenom stole. Jedno stojí, a sice to, že keď neslobodno politizovať v kruhoch katolíckych, tak neslobodno politizovať ani v kasinách liberalno-židovských. Toto je dobre vedieť, aspoň takýmto spôsobom katolícke kruhy na Horniakoch raz na vždy sú oslobodené od toho, aby svoje valné shromáždenia politickému úradu oznámili. Dľa uhorskej rovnoprávnosti aj v katolíckom kruhu mohlo by sa teda tiež politizovať. Avšak katolíci to neurobia, lebo katolícke kruhy nemajú liberálne svedomie, do ktorého sa všetko vmeští. — Nemusím pripomenúť že po tvrdej drotóvke, liberálni drotári ku stolu zasedali. Na stôl — jako počujeme — medzi iným kôšerné šunky a klobásky boli prinesené, lebo nepokrstení drotári naše nečisté klobásky nepoživajú. Už bolo neskoro v noci, keď sa rozchádzali a takto si spievali:

*Jedon dobrý remeseľník
z tej trenčianskej stolice,
z Budapeštu do Žiliny
prišiel drotovať hrnce;
za stôl sadnul, a drotoval
s Rebekou si zatancoval;
Jedon dobrý remeseľník
z tej trenčianskej stolice,
z Budapeštu do Žiliny
prišiel drotovať hrnce.*

Ale táto, ináč dost pekná pieseň, našim drotárom sa nijak nepáči. Oni si radšej spievajú svoju starodávnu pieseň, keď idú do sveta, ktorá sa začína:

*Ja som dobrý remeseľník
z tej trenčianskej stolice atď.*

a takto ju končia:

*Daj si dobrý pozor Valér,
Lebo sa ti stane malér.
Ja som dobrý atď.*

Z Trnavy.

Velactená Redakcia!

Jak ukrutne ľakajú sa liberálci tej „ľudovej stránky“ dokazuje očividne i nasledujúci príbeh. Známo je, že shromáždenie, ktoré bolo predošlého mesiaca svolané do Budapešti tým cieľom, aby usriadilo túto „ľudovú stránku“, vyvolilo komárňanského pána opáta, Jána Molnára, za predsedu krajinskej kancelárie, ktorá túto »ľudovú stránku« po celej krajine usraďovať má. Preto p. opát Molnár vyžiadal si od p. Prímaša dovolenie, aby za jeden rok ku zotaveniu svojho zdravia mohol bývať, kde chce; a toto dovolenie od svojho biskupa, ktorý jediný má právo o tom rozhodovať, skutočne i dostal. Veď opát Molnár už od štyroch rokov žije v ustavične rozčúlenom stave, lebo mnohí komárňanskí kalvíni radšej chcú dať svoje deti krsť v kostole katolíckom nežli v kalvinskom, a ponevač katolícky kňaz žiadaný od neho krst odopreť nemôže a nesmie, preto farára Molnára ustavične poháňajú od súdu ku súdu a rad radom ho odsudujú a podľa premúdreho Csákovského úkazu vždy viac i viac peňazite pokutujú. Takýto za celé štyri roky trvajúci rozčúlený život bol za iste dostatočnou pohnútkou pánu Prímašovi, dať mu žiadané dovolenie.

Ale čo sa stalo? Naplašení liberáli sohnali sa zrazu ku mimoriadnemu zasadnutiu mestského výboru, nemohúc ani len riadne zasadnutie, už vyčkať, a na tomto zasadnutí brali účasť i viacerí mužovia, ktorí sú spolu výborníci komárňanskej rímsko katolíckej cirkevnej autonómie. — a tu zrazu pozdvihnú sa práve títo autonómni výborníci proti svojmu vlastnému farárovi a proti svojmu biskupovi, ktorý sám jediný má právo podriadenému sebe farárovi dovolenie dať lebo odopreť, a počali sa domáhať o to, aby mestské zastupiteľstvo uzavrelo, že ono zašle na pána Prímaša prípis, v ktorom žiadať bude, aby p. Prímaš svojou biskupskou mocou prinútil opáta Molnára vrátiť sa na svoje miesto do Komárna, a aby mu nedovolil usraďovať v Budapešti tú „ľudovú stránku.“ Mestské zastupiteľstvo skutočne uzavrelo takýto prípis poslať, a žiadať pána Prímaša v ňom, aby on svoje dané dovolenie odvolal, a svojou mocou prekazil, aby opát Molnár ku sraďovaniu „ľudovej stránky“ nesmel sa zo svojej fary nijako vzdialiť už či na ďalší lebo i kratší čas. A ku koncu dodáva i tú hrozbu, že akby to p. Prímaš neurobil: tenkrát mesto, jakožto patrón katolíckej fary, muselo by plat katolíckemu farárovi zastaviť.

Toto komárňanské uzavretie dokazuje najlepšie ten náramný strach, ktorý páni liberálci pred »ľudovou stránkou« majú. Nuž ale i židia majú v Budapešti svoju krajinskú kanceláriu, a proti tej neprotestovalo dosiaľ žiadne mesto, ani ministerstvo, prečo teda ľakajú sa liberálci len tej kancelárie pre „ľudovú stránku?“ Bude to ono zaiste podľa toho slovenského porekadla, ktoré hovorí, že osy len samé dobré ovocie nažierajú, preto by tie liberálne osy tú »ľudovú stránku« až do posledného drobku radi sožrať. — Toto je najlepším svedectvom, že tá ľudová stránka musí byť čosi dobrého pre ľud, keď sa jej tak náramne ľakajú tí, čo sa dosiaľ o zúbožený ľud náležite nestarali, ale na miesto toho nám našu svätú vieru podryvajú, hanobia, a sviatosti nám berú.

A preto milý ľudu jestli chceš, aby zrušené byly tie zákony o civilnom párení, ktoré ti berú sviatosť, a o civilných matrikách, ktoré ti novými nepotrebnými poplatkami budú brať peniaze z vачku, nevoľ ani za

svet svojich dosavadných vyslancov, čo na tieto mravné peňažne škodlivé zákony hlasovali: ale voľ si mužov, čo i na vieru držia i teba nepotrebnými daňkami obťažovať nebudú.

Ku koncu nemôžem opominúť, aby som nedodal ešte dve poznámky ku výstrahe.

Prvá týka sa tých katolíckych autonómnych výborníkov, ktorí nepriateľsky sypia na svojho vlastného farára, keď sa on za práva našej viery zaujme, a ktorí chcú rozkazovať ešte i pánu Prímašovi, čo on vo vnútornej duchovnej správe, ktorá jedine len jemu je od Boha sverená, robíť a dovoliť smie a čo nesmie. Veď tí komárňanskí autonómni výborníci nebudú len tak sprostí, aby tomu neporozumeli, že tie proticirkevné zákony, ktoré snem utvoril, nemôžu byť prevrhnuté leda zas len na sneme, a i tam len tenkrát, keď sa dostanú do snemu takí mužovia, jakých „ľudová stránka“ volíť si žiada. Bez „ľudovej teda stránky“ obrana proti týmto sprepadeným zákonom nie je možná, a kto usriadenie tejto stránky prekáža, ten prekáža obranu našej viery a nášho práva. A je-li takýto muž katolík, tenkrát je on zrádca na svojej viere, preto ho ani autonómny výbor vo svojom lône strpeť nesmie. — A ponevác voždy je ťažšie takýchto ľudí z výboru vyhadzovať, nežli nezvoliť ich od prvopočiatku; preto vás pravoverní katolíci vystrieham popredu, keby sa u vás autonómny výbor založil, nevolíť doňho za žiadnu cenu liberálca, lebo tento je vždy nespofahlivý kde sa jedná o našu vieru a naše právo. Volte si len takých mužov, o ktorých viete, že sú opravdive verní katolíci, či už potom je to pán, či snáď sedliak. Veď tam kde sa jedná o vieru, tam je často sedliak omnoho rozumnejší nežli pán: ani by sedliactvo nikdy nebolo ustanovilo tie vieru urážajúce zákony, čo ich ustanovili tí preveľa-múdri páni na sneme. Lež dajte si pri voľbe autonómneho výboru ostražitý pozor, lebo tí liberálci tiskajú sa radi všade, ale nie preto, aby mohli našu vieru a naše práva napomáhať, lež naopak preto, aby mohli všetko všady kazíť. Pozrite si náš trnavský autonómny výbor. V našom výbore nielen že liberálci nesedia, ale ostražitosťou a odhodlanosťou nášho výboru vyvolili sme si i do mestského zastupiteľstva nedávno takých 35 mužov, ktorých tam liberálci, potajomní podrývači našej cirkve, mať nechceli. Tak jednajte všady a vedzte, že liberálcovi katolícka viera a naše právo nestojí za nič. Veď ste to videli na sneme, kde vám liberálna stránka ešte i sviatosť stavu manželského shabala.

Druhá poznámka vzťahuje sa na tú drzú hrozbu, ktorou mestské zastupiteľstvo v prípise na p. Prímaša hrozí, že ak sa im nestane po vôli, tenkrát oni, čo patrón katolíckej fary, zastavia plat pre katolíckého farára. Táto hrozba je na skrz neoprávnená. Lebo patronát nedáva len práva, ale nakladá spolu i povinnosti, medzi ktorými je najhlavnejšia, postarať sa o slušnú výživu pre farára. Ale takto jednal i pruský minister Bismark v boji proti tým kňazom, ktorí sa jeho svévoľným zákonom podložiť nechceli. A tak by až veľmi pravdepodobne jednálo i naše ministerstvo, keby kňazstvo nemalo vlastných statkov, z ktorých vyžiť môže. Preto sa už počínajú na sneme ozývať hlasy, aby sa kňazstvu statky pobraly. Pozrime teda, čo by z toho nasledovalo, keby sa to raz stalo. Nasledovalo by to, že keď sa kňazstvo svévoľným, našu vieru a naše cirkevné práva urážajúcim zákonom nepodvolí, zastavil by sa mu plat, ako to komárňanské zastupiteľstvo hrozí: a jestli by potom katolícky ľud nechcel, aby jeho kňazstvo hynulo hladom, musel by potom tento

daňami i poplatkami nešeredne zubožený ľud vydržiať si ho sám. Či to nie je do neba volajúca krivda i proti kňazstvu ale i proti ubohému ľudu — chceť kňazstvu jeho vlastné statky pobrať, a potom jeho vydržívanie uvaliť zuboženému ľudu na krky?! A to by neomylnne nasledovalo, keby sa kňazstvu statky pobraly. Lebo tieto statky ministerstvo popredá a odmárni židom, — a ponevác kňazstvo predca len dajako žiť bude museť: preto ho bude museť platiť ministerstvo z daní zuboženého ľudu. A tak dane, ktoré už teraz zubožený ľud sotvy že stačí platiť, budú museť byť povýšené o nové milliony! Ba kam to ešte s tebou ľudu dojde!!

HOSPODÁRSTVO

Po upravení role oračkou a vyhnojením, priberá sa roľník ku sejbe a sadeniu. Pozoru hodnú radu v ohľade tohto podal „Obzor“ (časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život, vychádza v Ružomberku raz za mesiac; cena predplatná na celý rok 1 zl.) vo 4. čísle 1893 podnápísom: *Jaké semeno vysievaš, takú úrodu dostávaš.* Čítajte tu, drahí Roľníci! čo sa tam povedá: „Keď vyjdeme pred sv. Petrom a Pavlom do Božej prírody vidavame často na roli jednej to najkrajšie obylie, kdežto na roli susednej, bár i táto má zem podobnú tamtej, obylie nápadne biedne. Príčina toho rozdielu je, že hospodár, majiteľ role s krásnym obylím, je človekom pokrokumilovným; pôdu v pravý čas obrába a hnojí, a k sejbe najlepšie zrno bere; opak toho ale robí sused jeho, ktorý o poľnú prácu málo sa stará, spoliehajúc sa vo všetkom na ľahkomyselnú čelaď, ktorý lepšie obylie predá a horšie vysieva.

Má-li sa sejba podariť záleží mnoho na povahe pôdy, dobrom zkyprení a jej pohnojení, a zvlášte na dobrom a náležite do zeme zapravenom osive. Predovšetkým teda má sa zretel obrátiť k jakosti osiva, keď chce hospodár zo svojích rolí čím najväčší užitočnosť docieľiť, lebo sa zkuškami dokázalo, že len z veľkého, ťažkého a krásneho zrna vzrastá bujné, naraz vzhádzajúce a potom i zrajúce obylie. Zaseje-li na pr. niekto hektoliter ťažkého pšeničného zrna a hektoliter pozadného, sobere z prvého osem do desať hektolitrov, z druhého v najlepšom páde štyri-päť hektolitrov, ale obyčajne ani toľko (chytvaného, ščupleho).

Bedlivý hospodár už v čas žatvy pamätá na osivo, a tu vyberá obylie, ktoré není poškodené hrdzou lebo snefou, ktoré má klasy dlhé, veľké a zrná dokonale vyvinuté. Takéto obylie ponechá dokonale vyzreť, svezie ho za sucha a uloží ho na prievanom mieste. Po vymlátení náležite ho prerajtaruje a najťažšie odloží k sejbe: lebo vie zo zkusenosti i vlastnej i cudzej, že len z takéhoto zrna môže očakávať dobré požehnanie. Známe staručkého pilného a statočného hospodára, ktorý cez celú zimu s čelaďou svojou preberáva svoje obylie, aby čím viac meric najkrajšieho zrna k sejbe povyberal. Ale i máva úrody krásne! A predsa nevieme, či má vo velikej obci jedného nasledovníka; kdežto vieme, že jesto tam kopa gazdov, ktorí zaiste len z jakejsi lakomosti svoje vyrajtarované obylie odpredávajú, a k sejbe za polovičnú cenu zrno mĺkve, nevyvinuté a zkazené od špekulantov — židov kupujú.

Nuž či takýto gazda neokrada sám seba? Hospodár dobre vycúdené alebo vyberané osivo sejúci shospodári skoro polovicu semena; osenie z takéhoto zrna pošle, býva čisté, všelijakou plevelou nedusené; hlavné však pri tom je, že z veľkých a zdravých zrn i zdravé, silné, mohutné klasy a veľké zrná majúce osenie vyrastá. Pravda, že vo veľkých hospodárstvách oberanie semena rukou vykonať sa nedá; taká hospodárstva majú spôsob, kúpiť si k tomu sortyrovacie riečice (trieurg.) ktoré čistia a spolu rozdeľujú zrna na tri vrstvy, z ktorých prvá je na semeno a na predaj, druhá pre domácu potrebu, tretia na krm pre dobytok a hyd.

Pre menších gazdov, ktorí drahšie stroje kupovať nemôžu, nech platí pravidlo: Nasleduj príklad vyššepomenutého gazdu a nikdy neobanuješ toho!

Jedno druhé pripojiť z mojej vyše štyriatť ročnej zkušnosti ku tejto dobroprajnej nárade, pokladám za vec osožnú našim milým slovenským roľníkom, ktorí nemôžu, nesmú byť leniví a oproti božím darom tak ľahostajní, ako sú roľníci doľniackí, ktorí nechávajú na strnisku toľko rozmetaných klasov, koľko sa niekedy horniackemu gazdikovi na takej ploche všetkého neurodí. Žaté: sväté! Pravia naše slovenské žnice; prečo tak vravia? Preto, že to za hriech pokladajú, keď sa rozmetávajú, a neposbierajú klásky po strnisku. Majme teda pred očima sporivosť, ktorá je užitočná vždy, v terajších časoch ale nezbytné potrebná, chceme-li zostať na starootcovizni svojej; bo čože náš ľud ženie za hranice vlasti našej? Cože iné, ako márnosť a z nej pochádzajúci úpadok v hospodárstve. Pyšná vláda márne — výdieraním nesnesiteľných daní — majetok roľníkov; títo, márnia si ho po krčmách! Ej! Nebude s nami lepšie, až vtedy, keď na celej čiare, počnúc od vlády: všetky stavy, vojsko úrady, mešťanstvo, roľníctvo kresťanskú miernosť, slušnú skromnosť a múdru sporivosť si osvojá.

Starí hospodári oklepané najvyvinutejšie zrna, po oviati, vynosili na povaly, plytko ho tam rozsypali, častejšie prehrabali, aby dokonale vyschlo. Pšenicu (žito) sievali dvojročniú; raž tiež tak vysušenú — jestli sa im nová nepozdávala, dvojročniú upotrebovali ku sejbe. Oni opatrní, takéto staré zbožie podržiavali na sejbu, vediac, že môže prísť taký rok, v ktorom pre rozličné nehody, neurodí sa dobré siatne zrna. Za starších časov nebolo toľko žalôb na snetlavé žito, bo nesialo sa zčúple, splesnivé, vlhké ale zdravé zrna; a keďby aj bolo bývalo niečo neúplne vyvinutého, zčúpleho zrna v tom dvojročnom, nuž také za čas ležania utratilo svoju klíčivosť a vysiate nežišlo, nasledovne nevydalo chorobnú, ku snetivine náchylnú bylinu. — Dokázanou vecou je, že zo zčúpleho zrna povstáva snet.

Následkom národy istého hospodára — podatej v »Obzore« — pokračoval som pri hotovení žita ku sejbe (kým som ho sieval) nasledovne: prednie zrna dal som cúdiť na riedkej riečici; nabralo sa na ňu len toľko, že bol spodok riečice niečo len pokrytý; toto málo dotiaľ sa hompáľalo, kým poslednie drobné zrnká neprepadly; hrubého zrna zostalo na riečici tak asi za hrst; pravda, cez deň nacúdilo sa žita len asi za pol merice. Ponevác len samé krásne, hrubé zrna som sial, nuž vysialo sa takého len polovica oproti tomu, čo vysial sused na takú samú plochu. A bla! Sused, čo vysial dvaraz toľko ako ja, nemal nič viac než ja; žito jeho bolo snetlavé, moje však bez snetu. — Po zadovážení si znamenitého rajtara od p. Michala Treskoňa z V. Bytče, cudievam si na ňom siatne zbo-

žie a veľiké semená, tri štyrikrát prehánajúc ho cezeň; i mám takto vždy čisté a krásne sejivo. Som náruživým milovníkom kvetín, ale kvetnatého obyľia nie som milovníkom.

Starí hospodári tu i tam, jako som to zkusil pred 40 rokmi kaplaňujúc v Beluši, posypávali žito vápeným prachom pred sejbou; toto robievali v nádeji, že nebudú mať v ňom snetu. Pokračovanie takéto — ponevác zrna pred takým posýpaním kropievali, aby sa ten prach nalepil na to zrna — mávalo dakedy zlé následky. Keď sa takto náchytné zrna pre nastalý dážď vysiať nemôhlo, a dlžší čas postálo; nuž ztrúchnately, zaschly klíčky jeho a také vysiate nezdaré vydalo úrodu. I to sa stávalo, že ovapnené zrna, vysiate do suchej oráčiny, následkom zpučania, klíčky vypustilo, a tieto — ponevác dážď dlho vystával — z nedostatku vlhky povysychaly, následkom čoho veľmi chybné osenie povstalo. Prášok vápený málo alebo nič neučinkuje na zničenie zárodokov snetu; preto v novšom čase upotrebovávajú gazdovia proti snetu roztok medenej skalice (ten istý i proti „Peronos poraviticola“, plesnivine to viniča.) Ja ani tento spôsob neschvaľujem, bo i pri tomto to samé sa stať môže, čo pri vápenení. Preto buďto nasledujme opatrnosť sporivých predkov, ponechávajúc si vše starého zbožia v suchých sypárňach na sejbú, alebo upotrebuje ten opísaný spôsob cúdenia, ktorým si usporíme mnoho na zboží.

Povedal som, že nie som milovníkom kvetnatého obyľia, Bohužial! Mnoho je, zvlášte ozimín, čo sa zďaleka červenou, žltou, fialovou, modrou i tmavomodrou farbou lichotia očiam; ony sú podobné tým ľahkého svedomia fílenám, čo sa všakovými kriklavými handričkami ovešujú, aby nimi lákaly málo zkušné duše do — nešťastia. Ako takéto osoby málo vážnosti požívajú u rozvažitých ľudí: tak i také kvetnaté obyľie malú má cenu u rozšafného roľníka. Krásnej farvy kvietky v obyľi plodia ničemný plevel — semenisko — čo viac menej znižuje cenu sebe krásnejšieho zrna. A preto, ako rozšafní rodičia veľmi rozvažito činia, keď darobné a škodlivé, — bo pýchu, nádheru spôsobujúce, — čačky nekupujú dietkam, lež odstraňujú ich od dietok svojích: tak činí tiež i rozvažitý hospodár pri siatnom obyľi svojom. Nielen že nebude trpeť, aby kúkoľ, synokvet, divý mak, šušťák, granát, stoklas, šmatlák, ovsyha a j. burinaté semená zamiešané boli v siatnom zrne; ale keď zbadá, že vzdor svojej opatrnosti — sú vetrom, tu trusom do role došlé — plevely sa ukazujú v osení, zavčas dá ich vypeľvať.

Má naša krásna reč mnoho významných prísloví a porekadiel, ktoré čo nejaké vzácne oriešky skrývajú v sebe jadierka významných zkuseností. Rieka sa: »Jaké drevo taký klin, jaký otec taký syn, jaká matka taká katka.« V prísloví tomto mnoho pravdy. Stáva sa však, že nesplní sa pravda táto; bývame niekedy trpko zklamani. Otecko je statočná chlapina, matka Bohu — rodu verná! A syn a dcéra? Odrodilci, svetári! — Deň — nočné rodičovské starosti, bdenia, poučovania, napomínania, — útrovy na šatenie, školárenie atď., to všetko je pri nezdarých deťoch ztratené . . . , tu príslovie . . . nesplnilo sa! Že nešťastliví takí rodičia zármutok veľký nosia, rozumie sa samo sebou. No preto, že poctivo konaná rodičovská práca nezdarila sa: nemajú príčiny zúfať si.

(Pokračovanie nasleduje.)

Rozmary a žárty.

Zdvornilé grobiánstvo.

A: „Pane, jedon z nás dvoch musí byť blázon!“
B: „Prosím, pane môj, vy máte prednosť!“

Primneho dobrého.

Pán: „Či v tejto izbe svieti slnko za rana?“
Prenajmačka: „Zaiste, celý deň!“

Skromný.

»Pane Majster, či nemáte nejakej roboty pre mňa; vy byste to ani neveril, s jak málo práce som já spokojný!«

Preto.

Manžel: „Katko, ty si naproti mne od jedneho času taká chladná. Prečo je to?“
Manželka: »Nemám-li byť chladná, keď mi nechceš kúpiť ten žiadaný kozuch?«

Dobrá vyhovorka.

Je-li to pravda, že si ty košík dostal, od slečny Idy?
Kapitán: „Áno, náhle sa jej šťastie prihodilo!“

To bolo možno si predstaviť.

Strýc: „Oj, Karolko, že si prepadol, to ma veľmi bolelo, zvláštne lebo to tak nenadále prišlo!“
Karol: „Ale veď si predsa vedel, že som išol na examen!“

Zo školy.

Učiteľ: „Kto mi zná povedať, kde v našej vlasti najviac hrmieva?“
Syn jedneho kaprála: V kasárňach.

Zle porozumel.

Barón (k jednému sluhovi, ktorého chce prijať do služby.) Vášho predchodcu som preto prepustil zo služby, lebo obyčajne v čas obeda nebolo ho nikde najst.“

Ján: „Pán barón, čo sa toho týka môžete byť uspokojený, já pri jedle som vždy prvý!“

Vzájomná radosť.

Starý pán (prívetivo ku jednému malému dievčaťu, ktoré čerešne je); »Kto že ti dal tak krásnych čerešien, malá?«

Dievča: „Mamka“

Starý pán: »O tá dobrá mamka, či jej i ty radosť robíš za to?«

Dievča: „Áno.“

Starý pán: „Jakú?“

Dievča: „Ja vyplúvam zrnká.“

Ujistovanie.

Činovník poisťovania nahovára pána otca:

— Prosím, ešte i keďby vás obesili aj vtedy dostane vaša rodina poistený súčet... Aj sa vám môže náhodou stať, že o dva tri mesiace šťastlivo zomrete... Peniaze vám predsa vyplatíme...

Liek.

Podaj žena, podaj sklienku,
Nech okúsím tú pálenku;
Tá nám chlapom viacej dáva
Sily, než vám vaša káva.

Či je dobrá! Bohuprisám:

Či piť ešte? Nevieť ni sám:

Eh, čo, kvapka či hor, či dol!

L'aľa, takmer som sa skydol.....

Nože žena, nože posteľ

Mi vo chladnej izbe posteľ,

Potom uvar pohár kávy,

Tá ma azda vynapraví.

Jež.

Malý Janko (ktorý po prvý krát vidí ježa: „Ňanko, to zviera je zaiste neoholené?“

Roztržitý.

Pani A. (žena to jedneho lekára): »Môj muž je hrozne roztržitý.«

Pani B: »Ach čo nepoviete!«

Pani A: »Len si pomyslite, keď sme pred oltárom na sobáši prstene si menili, chytil mi puls (žilu) a riekol, aby som jazyk vyplazila!«

LISTÁREŇ.

Na také listy, ku ktorým nenie pripojená poštová marka, osobytým listom neodpovedáme odpovie sa len v listárni.

Naše noviny „Kreštan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kreštana.“

Prosíme našich ct. predplatiteľov, aby, keď chcú obnoviť svoj predplatok, alebo noviny reklamovať, vždy ráčili pripojiť nápisnú obalku.

Biskupicz. N. F. Dostali sme 1.68 a s týmto soznávame.

Nyitra. Cs. J. 60 kr. — Modor. K. J. 60 kr. — Modor K. J. 1 zl.

Luptáč. Rózsahegy 81. — V Lipt.-Sv.-Mikuláši máme 25 predplatiteľov.

Ct. predplatiteľov úctivo upovedujeme, že s 1, 5, 6 číslom nemôžeme slúžiť, a prosíme tých, ktorý majú zbytočné čísla, aby nám ich poslali.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na correšpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je uno-vanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví po-

štára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat u poštovej direktcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že poštarí väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyslene.

VYOBRAZENIE

Samuela Višontayho, zastavateľa to »Magyar Néplap« predstavujeme tu našim čitateľom. Je to jedon izraelit, ktorý sa sam ponúkol, že na seba vezme obranu bez všetkého platu. Je to jedon židovský muž, ktorý v minulé týždne tak silno napadol burzu, ktorá ľud olupuje, že nie len židovské ale i vládne noviny všetky čo najzúrivejšie proti nemu povstaly. Roku 1854 narodil sa v Gyöngyösi, kde v gymnáziu pod frančiškánmi dokonil stredné školy. Pravotársku diplomu si nadobudol 1880. Jako neodvislý, samostatný človek nezdolho stál sa hlavou oprotivnej stránky v hevešskej stolici, jako taký veľké zásluhy si nadobudol o rozširovanie oprotivnej strany. Preloživ svoje bydlie do hlavného mesta, nezdolho vyšvihol sa do radu najvýbornejších pravotárov. Zvláštne vynikol svojou obranou, keď Jašu Tomiča Novosadského to redaktora zastával. Na odmenu, že túto záležitosť, ktorá mnoho kriku narobila, výborne viedol, vyvolili ho v novosadskom okrese za ablegáta s neodvisliackým programom. Divíme sa, že ho jeho rodinné mesto neobdarovalo mandátom, kde má tak veľké zásluhy o to, že sa tam duch oprotivnej strany zosilnil. Odkedy sa neodvislá strana na dvoje rozpadla, prináleží ku tomu jej najlepšiemu odstieniu, totiž k Ugronovej stránke.

Knížná polica.

Katolíckému ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„*Kráľovná Sv. Ružena.*“ Mesačne sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan Pironcsák farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatiť.

„*Dom Svätý*“ čili „*Život Tobiášov.*“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol Latasse biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Znovu vydáva: Fr. Richard Oswald správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: *Ružencová knižočka*. Albána Stolcza *myšlienky o žoltári*. Cena jedného výtisku 15 kr.

Pod menom: „*Ježiš*“ priateľ dietok Modlitby a piesne pre katolícké školské dietky zostavil Štefan Janovčík farár likavský. Tlačou Karla Salvu. — Nákladom vlastným.

„*Blahoslavený*“ P. Diego z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert Stock. Poslovenčil: Alois Behúnek farár lančársky. K dostaniu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.60—7.30 zl. Raž 5.50—5.95 zl. Jačmeň: na krm 5.25—5.75 zl. do pálenic 5.70—6.25 zl. na várku 7.20—8.20. Oves: 6.45—6.95. Kukurica: 6.65—7.30. Proso: 6.20—6.80. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 11.00—11.50. Kopnopné semeno: 9.50—9.75.

3. Strova: Veľká biela fizuľa 9.00—9.25; tmavá 7.00—7.50 okruhlá: 9.50—10.00., drobná 10.50— tarkavá 6.00—6.50. Šošovica 8—12. Hrach 8.50—12.50. Čistá 13.50— 21— zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 3.00—3.60. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.50—4.20. Lesné a horné seno 3.00—4.30 Slama. Na postielanie: 1.30—1.40. Žup 1.50—1.65.

6. Siatie: Červená čatelina 55—65. Lucerna 45—52 zl. Jarní ladvník 7 $\frac{1}{2}$ —7 $\frac{3}{4}$ zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 520 hospodárskych volov; 271 dojných kráv. Nasledovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 225—315 zl. Dojné kravy: za jedon kus 50—140 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 440 kusov oviec. Ceny: 12—18 zl. za páru, a 18—23 kr. za živý kilo. Sviný trh: za kilogramm 49—50. V salašoch 14.316 kusov bolo umiestnená.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajcá 29—35. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 41.50—42., udená 48—49 zl.

NAJLEPSIE ZAHRADNÉ SEMENA

predáva

JÁN HYŽA

— umeleckej a obchodný zahradník —

V LIPTOVE SVT. MIKULAŠI.

Ceniky v nemecké reči tlačené nažiadosť zdarma.

Dobre praeli.

2—3

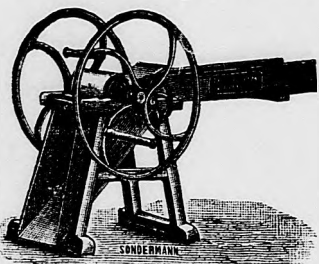
OZNAMY PRE NAŠE NOVINY VY-
LUČNE OZNAMOVÁCA PISÁREŇ VI-
LÉMA FRIEDENSTEINA (BUDAPEŠT,
BÁLVÁNY-U. ČÍS. 2.) PRIJÍMA.

Cteným pp. hospodárom odporúčam nasledujúce

HOSPODÁRSKE STROJE.

Amerikánske bubnové sečkovice:

s jedným pohonným kolom
a troma nožmi
č. II. zl. 27.— III. zl. 30.—
s jedným pohonným kolom
a štyrma nožmi
č. III. zl. 31.50. IV. zl. 40.—

s dvoma pohonnými kolami
a troma nožmi
č. II. zl. 31.— č. III. zl. 35.—
s dvoma pohonnými kolami
a štyrma nožmi č. III. zl. 36.50.
IV. zl. 48.— VRV zl. 56.—

Ručné mláčačky najúplnejšieho zostavenia s pohonným kolom a ochrannou pokrievkou na ozubené kolá — — — — — zl. 89.—

Žentúre, väčšie mláčačky a rozličné mlatiace garnitúry dľa môjho cenníku.

Rajtáre (Vejačky) novos zdokonalené s prístrojom na regulovanie vetra miešakom na plevy a s 12 riečicami — — — — — BR III. zl. 60.— BR IV. zl. 68.—

Triery rozličnej veľkosti na čistenia a vylučovania rozličného obylija dľa zvláštneho cenníka.

Rozsevačky tak zvané „Tatra“ upotrebujú sa s veľkým prospechom jak na rovine tak i vo vrškovatých krajoch 11 radová zl. 200.— 13 rad. zl. 220.— 15 rad. zl. 245.—

Šrotovníky na šrotovanie jačmena, kukurice a p. č. II. zl. 35.— č. III. zl. 50.—
Šrotovníky ku pohybu pomocou žentúra — — — — — č. IV. zl. 90.—

Struhadlá na burgínu a zemiaky č. I. zl. 15.— č. II. zl. 24.— č. III. zl. 20.— č. IV. zl. 30.—

Stroj na rezania kapusty — — — — — zl. 24.—

Stroj na vymrvanie (moržovanie) kukurice — — — — — zl. 26.—

Pluh tak zvaný „Uhorský“ s kolieskami a rezervným rydom — — — — — zl. 28.—

Ostatnie druhy pluhov dľa môjho cenníka.

Železné trojdielové brány — — — — — zl. 26.—

Amerikánske hrable „Triumpf“ s 28 ocelovými zubami — — — — — zl. 96.—

Stroj na lámánie stromovej kôry pre garbiarov a drevokupcov zl. 130.— a zl. 160.—

Mačkadlá na sklad a borievky — — — — — zl. 170.— a zl. 180.—

Mlinky na syr — — — — — zl. 75.— a zl. 95.—

Železný amerikánsky mangel na prádlo — — — — — zl. 50.—

Okružné pily (cirkuláre) — — — — — zl. 75.— a zl. 90.—

Decimálne váhy	na klgr.	25	50	100	150	200	300	500	750	1000
	cena zl.	10.—	13.—	15.50	18.—	22.50	24.50	33.—	42.—	58.—

Obrazkové cenníky v troch rečiach zašlem na žiadosť franko.

— Ceny rozumejú sa v mojej dielni vo VEL'KEJ-BYTČI —

MICHAL TRESKOŇ

1-10

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje

VEL'KÁ-BYTČA. (NAGY-BITTSE, TRENCSEN MEGYE.)

RÉTAY A BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkevných náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, križe, kadidlá, oltárové lampy, sviečne, ligotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, a svätých obrázkov, oltáre, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresu umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové križiky, križe na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny príhodne vzory.

5-13

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú a hreď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianských spolkov a knížečky spláčováce.

Kus týchto 12 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.